

Fontosnak kell tartanunk azokat a megjegyzéseket is, amelyek a pedagógusképzésre utalnak. HEGEDŰS ANDRÁS főiskolai tanszékvezető kritikái megjegyzést tesz: „Tanítóink és tanáraink pedagógiai kultúrátságának történelmi pillérei, gyökerei eltűnőben vannak, vagy egyszerűen hiányoznak, a neveléstörténeti szemlélet elhalványult, hatástalanná vált oktatói, nevelői gondolkodásunkban, munkánkban. Itt az ideje, hogy felszítsuk az érdeklődést a pedagógusokban a neveléstörténeti kérdések iránt.

2. A neveléstörténet tanulmányozása számos, ma is problémát okozó kérdésben segíti az eligazodást. Így pl. a nevelhetőség, az öröklés és környezet hatásai tekintetében úgy tűnik, hogy nem mindig tiszta az álláspontja gyakorlatilag a pedagógusoknak. E kérdésekben nagyon tanulságosak az előzmények.

A történeti előzmények segítenek a tudatos tevékenységben. Időszerű pl. a munkaoktatás problémaköre is, tehát nem „divatos átmeneti” kérdés. Olyan mélyen fekvő történelmi előzményei vannak, amelyek törvényszerűen következtek a társadalmi fejlődésből. Egészen bizonyos, hogy mai viszonyaink között a tág horizontú pedagógus-személyiség lényeges feltétele az előrehaladásnak. RAVASZ a „honnan hová” kérdésben fogalmazza meg a neveléstörténeti eligazító szerepét. Értékes gondolatnak kell tartanunk azt is, amit többek között HEGEDŰS ANDRÁS úgy fogalmazott meg, hogy „A szocialista magyar pedagógia fejlesztésének lényeges sarkallója a pedagógiai közgondolkodás; a neveléstörténeti szemlélet is gazdagított közgondolkodás.”

Mindent egybevetve, tehát: a ma értékelése és a holnap perspektívikus problémái igazabb látásmódban tárulnak fel előttünk, ha a történeti szemléletmódot érvényesítjük.

A konferencián felvonultak egy-egy monografikus feldolgozásának a szempontjai, áttekinthető vázlata. Kiemelkedően azonban a fő vonal volt érzékelhető, hogy a neveléstudomány fejlesztéséhez a neveléstörténelem hozzá tud járulni. A fejtegetéseket a munkásmozgalomhoz, a szocialista eszméhez való hűség és eszmei tisztaság jellemezte. BIRSANESCU helyesen méltatta a témaválasztást, amikor azt mondom, hogy „a problémát újszerűnek, a kezdeményezést tiszteletreméltónak tartjuk, mivel az említett megfogalmazás felhívja a figyelmet arra, hogy a pedagógiai kutatás ismert módszerei mellett kiemelkedő jelentősége van a történeti módszereknek”.

A munkaértekezletet határozottan az a szándék vezette, hogy bebizonyítsa, miért érdemes és szükséges foglalkozni a neveléstörténetnek tanulmányozásával, illetve a kutatási eredményekkel. Megítélésünk szerint sikerrel teljesítette azt, amire vállalkozott. A nehézségek természetesen úgy is jelentkeznek, hogy látszólag a neveléstörténészek a már megtörténtek tanulságait tudják elélni vetíteni, és nem tudnak „operatív támogatást” nyújtani a jövő útjainak pontosabb tervezéséhez. A látszat azonban nem mond ellent annak, hogy a történeti távlat hatalmas segítség a távoli jövő tendenciái szempontjából.

Bizonyos nosztalgiával gondol az ember arra, hogy milyen jó lett volna, ha a felszabadulás után nem sokkal a régebbi korok marxista elemzése rendelkezésre állhatott volna. Ez annál is inkább eszünkbe jut, mivel sok magyar pedagógus tudatának formálásában MAKARENKO műveinek megismerése ténylegesen nagy szerepet töltött be.

Megítélésünk szerint a Nemzetközi Neveléstörténeti Munkaértekezletet jelentős hozzájárulásként értékelhetjük az V. Nevelésügyi Kongresszus megszervezéséhez.

KÁLMÁN GYÖRGY

AZ EGYETEMI KÖNYVTÁR ÉVKÖNYVEI, IV., 1968.

Szerkesztették MÁTRAI LÁSZLÓ, TÓTH ANDRÁS, VÉRTESY MIKLÓS (fel. szerk.)

A 369 lapos kötet a következő tanulmányokat tartalmazza: DÉRI MIKLÓSNÉ: Katalógushasználat az Egyetemi Könyvtárban, 7—24. l.; PÁLVÖLGYI ENDRE: Az Egyetemi Könyvtár 17—18. századi katalógusai, 25—62. l.; PAJKOSSY GYÖRGYNÉ: Az Egyetemi Könyvtár története 1890-től 1774-ig, 63—88. l.; TÓTH ANDRÁS: Egyetemünk berendezkedése Budán (1777—1784), 89—114. l.; VÉRTESY MIKLÓS: Az Egyetemi Könyvtár a kapitalizmus kibontakozása korában, 115—164. l.; DÉRI MIKLÓSNÉ: Az Egyetemi Könyvtár bibliográfiája

(1965—1967.), 165—166. l.; HERMANN ZSUZSANNA: Hans Dernschwam könyvei között (167—177. l.); KÁLMÁR LAJOS: A stockholmi Bibliotheca Christiana (179—201. l.); HORVÁTH LÓRÁNT: Ungarn betreffende alte deutsche Drucke der Budapester Universitätsbibliothek, I. (1475—1600), 203—273. l.; IZSÉPY EDIT: Ibrányi Mihály váradi kapitány szerepe Bethlen István 1636. évi felkelésében (275—289. l.); DONÁTH REGINA: Egy magyar főúr tervezete az ország rendezésére a török hódoltság után (291—306. l.); BEZENYI BÉLÁNÉ: Egy deista köznemes a

reformkorban (307—318. l.); MÁTRAI LÁSZLÓ: Hegel on Religion and Atheism (319—328. l.); PELLE JÓZSEF: О нормативном характере этики (329—336); ENGEL PÁL: A magyar

világi nagybirtok megoszlása a XV. században (337—358. l.); SZILÁGYI ISTVÁN: A magyarországi szocialista munkáspárt megalakulásának előzményei (359—269. l.).

A FŐVÁROSI KÖZPONTI GYERMEKGONDOZÓ INTÉZET ÉS HÁLÓZATÁNAK JUBILEUMI ÉVKÖNYVE (1958—1968)

Felölös kiadó DR. SCHNELL JÁNOS, Bpest, 1968. 357 l.

A kötet az előszón és a beköszöntőn kívül a következő tanulmányokat tartalmazza: SCHNELL JÁNOS: A fővárosi Gyermekideg-gondozó Hálózat kialakulása (tudományos és történeti előzmények), 15—120. l.; SÁRAY JÚLIA: A fővárosi Gyermekideg-gondozó Háló-zat működési rendje, 121—132. l.; RÉTI LÁSZLÓ: Statisztikai beszámoló a fővárosi gyer-mekideg-gondozó hálózat munkájáról, 133—143. l.; BALLAY JUDIT: Szempontok a gyer-mekpszichiatriai gondozásbavételhez, 144—163. l.; BERGMANN ERZSÉBET: A bábjáték sze-repe a kisiskolás gyermekek iskolaszekciójáb-an és a rehabilitációs foglalkozásokban, 164—187. l.; GERŐ ZSUZSA: A szabad rajzolás szerepe a diagnosztikában és a terápiában, 188—204. l.; HÓDOSI REZSŐ: Csoport-pszichoterápia a gyermekideg-gondozás keretei között, 205—

217. l.; HORNNÉ, ERŐS ANNA: Szomato-pszichés kapcsolatok vizsgálata egészséges gyermeke-ken, 218—223. l.; HUNYADY PIROSKA: A szim-bólumok keletkezése és jelentőségük a pszicho-lógiában, 224—240. l.; LINKA ZOLTÁN: „Isko-lás neurosisok” egy gyermekideg-gondozó mun-kájának tükrében, 241—250. l.; LOVÁSZY ALICE: Az érzelmi kapcsolatleremtés zavarai a gyermekkorban, 251—273. l.; MÉSZÁROS MÁRIA és TASS JUDIT: Tapasztalatok iskolaérettségi vizsgálatokról, 274—289. l.; POLCZ ALAINE: A dinamikus játékdiasznosztika és játék-terápia, 290—515. l.; RÉTI LÁSZLÓ: A neuroti-kus tanulók teljesítőképességének vizsgálata, 316—338. l.; VARGA ÉVA: Testvérkapcsolatok problémái háztartásbeli anyák családjában, 339—351. l.

TANÍTÓKÉPZŐ INTÉZETEK TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI V.

(Debrecen, 1968)

Új tartalmi beosztással és a tanulmányok minőségében is igényesebb tartalommal jelent meg a Tanítóképző Intézetek Tudományos Közleményei V. kötet. A pedagógiai irodalom-ban többek között az apró, részletmunkák elvégzése jelzi a szakmai érdeklődés mélységét. Ezek a részletmunkák szorosan a mindennapi élet kérdéseire alkalmazkodnak, s most nem annyira az elvi, mint inkább a konkrét, adat-szerűsége támaszkodó pszichológiai és peda-gógiai tanulmányok jelzik e sorozatban a minőséget. A szociológiai szemlélet térhódí-tása és a milió pedagógiai vizsgálata éppúgy hozzátartozik korunk nevelési érdeklődéséhez, mint akár a közérköcsi felfogás vagy a technika rohamos haladásából következő módszertani, szakmai kérdések vizsgálata. A kötet ezekben a kérdésekben ad segítséget a hazai iskolai és népművelési kérdések megoldásához, leendő tanítóink felkészítéséhez. Ennek a szerkesztői meg-gondolásnak a jegyében állította össze Kiss LAJOS és Kiss TIHAMÉR a fenti sorozat V. kötetét, amelyről elmondhatjuk, hogy eddigelé adatszerűségében és feldolgozásában is a leg-

szélesebb problémaösszefüggéseket felölelő kö-tet.

1. Kiss TIHAMÉR korunk egyik legégetőbb kérdését vizsgálja, a *szabadidő* kérdését. A vá-rosi 6—10 éves tanulók szabadidejének fel-mérése, de minden iskolás gyermek szabad-idejének felmérése mindennapi életünk köve-telő szüksége; a szerző egyrészt a szabadidő értékes kihasználására (olvasás, kulturált szórakozás), másrészt az egészséges, vidám, életörömmel teljes „gondtalan” gyermekkor biztosítására kívánja felhívni a figyelmet. Azt is mutatják a felmérések — és Kiss TIHAMÉR táblázata is —, hogy általában nagyon kevés az elszámolatlan idő, amit a gyermekek a fiziológiai regenerálódási időn kívül önfelelten eltölthetnének. Szinte be van programozva a gyermek egész napja, különösen a napköziséké, de a kis- és nagyobb iskolásoké is. Kiss TIHAMÉR nem törekszik egy általános szociálpolitikai következtetéseket levonó vizsgálódásra, inkább tartalmi szempontból vizsgálja a) a szabadidő, b) munkára és kötelességszerű foglalkozásra fordított idő, c) a félszabadidő, d) a felüdülésre